

Aan de Vaart.

naar rechts boog en langzaam afglooiden aan den anderen kant van de vaart naar ver, ver weg, waar de stad was. Links van den weg strekten weêr weilanden, niets dan weilanden en slooten, met 's zomers bulkende koeien en gerammel van melkimmers.

En ginds, even voorbij het watermolentje, dat net een koddig mannetje leek op een afstand, lag de rij huizen van Wemel, slaperig en in elkaar gedrukt, soms met wat groezelen rook er opkringend boven de lage daken. . .

III.

Op haar dertiende jaar had zij een tijd lang school gegaan op 't dorp, waar ze lezen en schrijven had geleerd. Maar de andere kinderen plaagden haar, omdat ze veel van droomen hield en zoo had grootvader toegestaan dat ze bij hem thuisbleef en het huisje in orde hield. Eenige maanden had ze nog zichzelf in lezen en schrijven verder geoeffend, maar ze hield niet van leeren en ze had dat daarom dan ook spoedig laten varen.

Haar grootvader had zij nooit anders gekend dan als een vreemde, onverschillige oude man. Vuil en verwaarloosd zag hij er uit in zijn groen-versleten jasje vol vet- en biervlekken, dat van achteren grappig gespannen zat boven 't bocheltje en met z'n twee pandjes in scheeve lijn naar omlaag viel.

Onder zijn morsig, grijs-geel plokje baard droeg hij altijd een halfhempje en roodachtige das, zooals de heeren in stad. . . dacht Bertha wel eens. En toch zag hij er heelemaal niet als een heer uit.

In huis had hij een kalig kalotje op zijn grijze, sluike haren, maar buiten in zijn moestuintje of als hij de brug open draaide een pet met glimmende klep en een breeden, rood-zijldoeken rand, waarop gouden letters stonden en het wapen van het Rijk. . .

Bertha was altijd een beetje bang voor haar grootvader geweest, van heel klein kind al af. Bang voor dat oude, gele rimpelgezicht, waarin de oogen, doffe, glanslooze oogen, diep lagen weggezakt. En bang ook voor zijn stem, een schor, zeur-hakkelend stemmetje, waarbij 't was of de woorden eerst moeilijk door zijn keel getrokken werden en dan plotseling, brabbeland, hem den mond uitvielen.

Er had ook nooit vertrouwelikheden tusschen hen beiden bestaan en zoo kwam het, dat zij hem nimmer had durven uitvragen over dingen die haar, in haar lange mijmerijen in het hooge gras aan den waterkant, toch zoo vaak vervuld hielden. Haar vader had zij nooit gekend; van hare moeder had zij nog een flauwe, verre herinnering: een donkere winteravond in grootvaders klein kamertje; ze was toen nog heel klein; buiten had de wind geloeid over de velden en 't water in de vaart had maar eentonig heen en weêr geklotst. — Een lange, bleke vrouw, die was binnengekomen, al maar snikkend, en die had haar gekust en met grootvader gefluisterd, die toen zoo raar met zijn handen gedaan had, net of hij haar weg wilde duwen. Toen had die vreemde vrouw haar nog eens gekust en was heen gegaan, voor goed. — Dat was haar moeder geweest, de vrouw van grootvaders zoon. . . Dat alles had grootvader haar eens verteld, veel later.

Nu, dat ze ouder geworden was, vijftien, zestien jaar, dacht ze daar nog dikwijls over na: waarom ze haar moeder nooit meer teruggezien had en wat er toch tusschen haar en grootvader was gebeurd. Maar nooit had zij den ouden man er naar durven vragen; die vreemde, doffe staar-oogen hadden steeds alle vertrouwelikheden vergehouden.

Toch, ondanks dien afstand, waarin zij op hun afgelegen plekje aan de vaart, hun dagen van elkander sleten, was het, naarmate zij ouder werd, iets vrouwelijk-scherpzinnigs in haar geweest, dat haar zich van den ouden man *in* zijn geslotendheid en eenzelvig zijn eigen weg gaan, een volledig beeld had doen vormen, uitsluitend der gegevens die zijn zwijgend-handelen haar gaf. En hoe meer dat beeld zich voor haar voltooide, des te meer begon zij zich schuw op een afstand te houden, verreed zij het huisje, het duffe kamertje waar ze met hem samen was. Ieder zijner handelingen, tot de kleinste, begon voor haar een walgelijke beteekenis te krijgen, omdat zij er, noodwendig, de gedachte achter gaan raden was, die hem dreef. Als hij in zijn moestuintje tusschen zijn dorrende groenten bezig was en zij lag, aan den overkant in 't lange gras naar de weilanden te staren,